

AVGUST 2025. GODINE

Izveštaj o proceni

Autoput Moravski koridor – 05 u Srbiji

O Kancelariji Ombudsmana za savetovanje o usklađenosti (CAO)

Kancelarija ombudsmana za savetovanje o usklađenosti (CAO) je nezavisan žalbeni mehanizam Međunarodne finansijske korporacije (IFC) i Multilateralne agencije za osiguranje investicija (MIGA), članica Grupe Svetske banke. Olakšavamo rešavanje žalbi koje su uložile osobe na koje utiču projekti IFC i MIGA na pravičan, objektivan i konstruktivan način, osnažujemo ekološke i socijalne ishode projekata i podstičemo odgovornost prema javnosti i učenje u IFC i MIGA.

CAO je nezavisna kancelarija koja podnosi izveštaje direktno Izvršnim odborima IFC i MIGA. Više informacija na <http://www.cao-ombudsman.org/about-us>.

Spisak akronima

BEJV	Bechtel-Enka Joint Venture
CAO	Kancelarija ombudsmana za savetovanje o usklađenosti
CLO	Službenici zajednice za vezu
Kompanija	Koridori Srbije
IAM	Nezavisan žalbeni mehanizam
IFC	Međunarodna finansijska korporacija
MIGA	Multilateralna agencija za osiguranje investicija
RAP	Akcioni plan za raseljavanje

1 Izvršni rezime

Član zajednice na čiju je imovinu uticala zgradnja autoputa koji finansira MIGA uložio je 12. februara 2025. godine žalbu Kancelariji Ombudsmana za savetovanje o usklađenosti (CAO). U žalbi su istaknuti problemi koji se odnose na (1) postupak eksproprijacije, vrednovanja i naknade za zemljište; (2) adekvatnost angažmana aktera i obaveštavanja zajednice; (3) bojazni u vezi sa uticajima raseljavanja; i (4) delotvornost žalbenog mehanizma kompanije. Tokom procene koju je sprovela CAO a koja je rezimirana u ovom izveštaju, strane nisu postigle dogovor o tome da započnu dijalog posredstvom CAO. Usled toga, predmet se upućuje Funkciji CAO za usklađivanje u cilju procene ekoloških i društvenih postupanja MIGA koje se odnose na projekat.

Postupak procene koju sprovodi CAO ne uključuje ocenu osnovanosti žalbe, već nastoji da razume stavove strana i pomogne stranama da donesu odluke o tome kako da reše probleme koje su istakle na osnovu pouzdanih informacija.

2 Osnovne informacije

2.1 Projekat

15. marta, 2022, Multilateralna agencija za garancije investicija (MIGA), član Grupe Svetske banke je 15. marta 2022 potpisala ugovor o garanciji¹ za približno 411,4 miliona evra (circa 451,8 miliona američkih dolara)², obezbeđivši pokriće za neizmirenje državnih finansijskih obaveza (NHSFO) kod (i) JPMorgan Chase Bank N.A. London Branch, (ii) CaixaBank, S.A., (iii) Banco Santander, S.A., (iv) UBS Switzerland AG, (v) Credit Agricole Corporate and Investment Bank, i (vi) Raiffeisen Bank International AG (u daljem tekstu Nosioci jamstva") koi deluju preko J.P.Morgan SE kao agenta za njihove nedeoničarske zajmove vladi Srbije („GoS”) za Projekat. 15. decembra 2023. godine MIGA je izdala novu ugovornu garanciju na približni iznos od 901,1 milion evra (circa 976,7 miliona američkih dolara) za dodatni zajam za isti Projekat.³

Prema MIGA Rezimeu MIGA ekološkog i socijalnog pregleda, Projekat se sastoji od grinfild autoputa u dužini od 112 km sa dva razdvojena kolovoza sa trasama od 900 metara, na udaljenosti od približno 200 km južno od Beograda u plavnim područjem niskog stepena u pravcu istok/zapad duž doline reke Zapadna Morava. Projekat takodje uključuje (i) nadzemne gradjevine poput saobraćajnih petlji, mostova, odvodnih kanala i nadvožnjaka/podvožnjaka; (ii) telekomunikacione mreže (digitalini koridor) i pripadajućih elektro vodova i komunikacionih

¹ Dopunjena 17. januara 2023. godine i 1. septembra 2023. godine u cilju povećanja pokrivenog iznosa.

² Nakon amandmana, povećan na približno 511,5 miliona evra (circa 543,1 milion američkih dolara).

³ Agent ove nove ugovorne garancije je J.P. Morgan SE, a nosioci jamstva su Banco Santander, S.A. Crdit Agricole Corporate and Investment Bank, JPMorgan Chase Bank, N.A. filijala u Londonu i ING Bank, filijala ING-DiBa AG..

kablova da bi se povezale telekomunikacione stanice sa autoputem (na odmorima, parkinzima i u blizini saobraćajnih petlji) i da bi se upravljalo saobraćajem različitim nadzorima saobraćaja i sistemima naplate; i (iii) radove na regulaciji reke namenjeni zaštiti Projekta i okolnih područja od poplava. Vlasnici Projekta su Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture. Koridori Srbije d.o.o. (CoS, ili "Kompanija u punom vlasništvu vlade Srbije, su kompanija sa ograničenom odgovornošću koja je odgovorna za izgradnju. Bechtel-Enka Joint Venture (BEJV) je izvođač za inženjering nabavku i izgradnju (u daljem tekstu "podizvođač").

Projekat je klasifikovan kao Kategorija "A" prema Politici MIGA o ekološkoj i društvenoj održivosti (2013).

2.2 Žalba

CAO je 12. februara 2025. godine primio žalbu od člana zajednice čija je imovina eksproprijirana za potrebe izgradnje autoputa Moravski koridor (u daljem tekstu „Projekat“). Žalba je podneta uz pomoć savetnika i sadržala je probleme koje su zajedno istakli podnosilac žalbe i članovi njene porodice koji sa njom žive na imovini (u daljem tekstu „Podnosioci žalbe“).

Podnosioci žalbe su izjavili da je prvobitno deo njihovog zemljišta bio određen za delimičnu eksproprijaciju za potrebe izgradnje Projekta. Dalje su tvrdili da su, usled konstantnog remećenja i poteškoća koje su trpeli tokom izgradnje izlaznog puta, podneli zahtev za eksproprijaciju njihove imovine u celosti. Podnosioci žalbe su izjavili da su zvaničnu odluku kojom se odobrava ovaj zahtev dobili od Kompanije posle otprilike deset meseci. Podnosioci žalbe su izjavili da nisu prihvatili naknadu koja im je ponuđena ni za delimičnu ni za punu eksproprijaciju njihovog zemljišta.

Obzirom da nisu prihvatili naknadu ponuđenu za njihovo zemljište, pitanje je upućeno na sudski spor pred sudom u Srbiji. Međutim, Podnosioci žalbe su tvrdili da je Kompanija preuzela vlasništvo nad zemljištem i započela građevinske aktivnosti pre nego što je sud doneo pravnosnažnu odluku u vezi sa naknadom. Podnosioci žalbe opisali su građevinske radove kao izrazito remetilačke, navodeći negativne efekte iste na njihov pristup imovini, životnim uslovima i dobrobit uopšte.

Podnosioci žalbe su naveli da je, nakon što je doneta odluka o punoj eksproprijaciji, od njih zahtevano da napuste imovinu u kratkom vremenskom roku – sedam dana prema pisanom sporazumu i deset dana – o čemu ih je Kompanija obavestila usmenim putem, a tokom zime. Postupak preseljenja su opisali kao ubrzan i naporan.

Podnosioci žalbe istakli su niz ekoloških i društvenih problema za koje smatraju da su rezultat postupka eksproprijacije i sprovođenja Projekta, uključujući: (1) postupak eksproprijacije, vrednovanja i naknade za zemljište; (2) adekvatnost angažmana aktera i obaveštavanja zajednice; (3) bojazni u vezi sa uticajima raseljavanja; i (4) delotvornost žalbenog mehanizma kompanije.

CAO je 7. aprila 2025. godine, utvrdio da je žalba prihvatljiva i započeo postupak procene.

3 Cilj procene & metodologija

3.1 Cilj procene

Cilj procene koju vrši CAO je da se stekne duboko razumevanje pitanja i problema koje su istakli podnosioci žalbe, prikupe informacije o stavovima različitih aktera i odluči da li podnosioci žalbe i klijent MIGA-e žele da započnu postupak rešavanja spora koji organizuje CAO ili bi žalba trebalo da bude upućena Funkciji CAO za usklađivanje na procenu standarda postupanja MIGA-e (vidi Dodatak A za opis procesa CAO za postupanje po žalbama).

Postupak procene koju sprovodi CAO ne uključuje ocenu osnovanosti žalbe, već nastoji da razume stavove strana i pomogne im da donesu odluke o tome kako da reše probleme koje su naveli na osnovu pouzdanih informacija.

3.2 Metodologija procene

Slika 1 prikazuje pristup i metodologiju koju CAO primenjuje u postupku procene.

Postupkom procene, CAO ima za cilj da stekne bolje razumevanje problema i da li strane žele da rešavaju žalbu kroz medijaciju ili postupak usklađivanja. Ova procena se sastojala od:

Ishod: Podnosioci žalbe i klijent MIGA-E odlučuju da započnu postupak rešavanja spora ili postupak usklađivanja.

Slika 1. CAO Postupak procene

Procenu je sproveo tim CAO uz pomoć lokalnog prevodioca iz Beograda. Tim CAO i prevodilac su razgovarali sa Podnosiocima žalbe i sa Kompanijom („stranama”) i prikupili informacije tokom detaljnih virtuelnih i ličnih razgovora.

U ovom izveštaju rezimirana su mišljenja obe strane, a koja su saopštena timu CAO. Na osnovu odluka koje su doneli podnosilac žalbe i Kompanija, opisani su naredni koraci.

4 Gledište podnosioca žalbe

Podnosilac žalbe istakla je nekoliko problema u vezi sa uticajima projekta autoputa Moravski koridor na sebe i svoju porodicu. Ovi problemi su, rečima Podnosioca žalbe, rezimirani u daljem tekstu.

Postupak ekproprijacije, vrednovanja i naknade za zemljište

Postupak ekproprijacije sastojao se od akvizicije zemljišta Podnosioca žalbe, dva objekta i biljnih zasada na tom zemljištu. Naglasili su da, iako su prihvatili naknadu za zasade i dva objekta, nisu prihvatili ponudu za naknadu bilo za prvobitnu delimičnu niti kasniju punu ekproprijaciju samog zemljišta u njihovom vlasništvu.

Podnosioci žalbe su naveli da su Kompanija i njen podizvođač - BEJV, pokušali da uđu na njihovo zemljište pre nego što je postignut dogovor o naknadi. Oni su izjavili da su odbili naknadu koja im je ponuđena i za delimičnu i za punu ekproprijaciju njihovog zemljišta, obzirom da su ponuđeni iznosi bili značajno ispod tržišne vrednosti. Podnosioci žalbe su dalje izjavili da je njihovo zemljište netačno kategorisano kao „poljoprivredno” umesto „građevinsko”, što je zatim doprinelo nižem vrednovanju istog. Pomenuli su da je, zbog činjenice da su odbili ponudu za naknadu, automatski pokrenut sudski postupak za rešavanje ovog spora. Iako oni prihvataju ovaj postupak, Podnosioci žalbe su izjavili da je od samog početka trebalo da im bude ponuđena pravična i adekvatna naknada.

Prema njihovim rečima, vrednovanje zemljišta je i dalje predmet spora. Sudski postupak je još uvek u toku na dan izrade ovog izveštaja. Podnosioci žalbe tvrde da, uprkos tome što je od njih zahtevano da napuste imovinu i što je ona srušena, nije postignut konačni dogovor o naknadi za zemljište. Izrazili su bojazan zbog toga što su ih ova nerešena pitanja dovela u stanje produžene pravne i finansijske nesigurnosti što ih je, po njihovom mišljenju, sprečilo da obezbede i izgrade odgovarajući zamenski objekat do prijema neizmirene naknade za njihovo zemljište.

Podnosioci žalbe dalje tvrde da metodologija vrednovanja koju je Kompanija koristila nije u skladu sa međunarodnim standardima, a posebno sa Standardom 5 MIGA-e (PS 5). Tvrde da je Kompanija, pri kalkulaciji naknade za kuću, primenila pristup zasnovan na ceni koji je uključio odbitke za amortizaciju, čime je snizila ukupnu cenu. Podnosioci žalbe ukazali su da ovaj pristup nije odražavao punu cenu izgradnje nove kuće i pomoćnih objekata. Oni smatraju da je taj pristup u suprotnosti sa Standardom 5, koji po njihovom razumevanju, zahteva kompenzaciju zasnovanu na punoj zamenskoj ceni bez odbitaka za amortizaciju. Podnosioci žalbe su takođe pomenuli Akcioni plan za raseljavanje (RAP) koji, istakli su, predviđa da amortizacija ne bi trebalo da bude uneta u obračun naknade i da bi zamenska cena trebalo da bude zasnovana na tržišnoj vrednosti uporedivog, polovnog poseda. Naveli su da ta metodologija nije primenjena u njihovom slučaju. Uz to, Podnosioci žalbe ukazali su na nedoslednosti između informacija koje su dobili i izveštaja procenitelja, uključujući i navod da će amortizacija biti primenjena u finalni obračun naknade.

Podnosioci žalbe su izjavili da su, nakon što su odbili ponudu za naknadu za zemljište, obavestili podizvođača da mu neće biti dozvoljen pristup imovini dok ne bude postignut dogovor. Međutim,

tvrdili oni, Kompanija ih je kasnije kontaktirala i potvrdila svoja zakonska prava na zemljište, a oni su pod pritiskom i nevoljno dozvolili nastavak građevinskih radova. Smatraju da radovi nije trebalo da počinju pre rešenja spora o naknadi.

Angažman aktera i obaveštavanje zajednice

Podnosioci žalbe naveli su da nije bilo smislenog angažmana sa zajednicom, niti su data odgovarajuća obaveštenja o projektu i njegovim potencijalnim uticajima na njihovu imovinu. Izjavili su da su prvi put čuli za projekat preko glasina u gradu, a ne zvaničnim kanalima. Prema njihovim rečima, neidentifikovane osobe viđene su kako ulaze na private posede i postavljaju zastavice bez ikakvog objašnjenja osim neodređenih indikacija da će autoput možda proći kroz neka područja. Dalje su ukazali na to da je prva zvanična informacija koju su dobili bila pisano obaveštenje poslato elektronskom poštom u kome se obaveštavaju da je njihovo zemljište identifikovano za eksproprijaciju. Podnosioci žalbe su izjavili da pre tog obaveštenja nije bilo konsultacija, informacija niti angažmana Kompanije u vezi sa planiranom eksproprijacijom koja se odnosila na deo njihove imovine.

Podnosioci žalbe su zatim izjavili da, iako je Kompanija povremeno održavala javne sastanke, na tim sastancima situacija nije pojašnjavana niti se mogao steći osećaj izvesnosti. Na primer, na jednom od sastanaka kome su prisustvovali, Podnosioci žalbe su pitali kako će im biti obezbeđen pristup od kuće do glavnog puta nakon izgradnje kružnog toka u blizini njihovog zemljišta. Navode da im je Kompanija odgovorila da će biti izgrađen prilazni put. Međutim, Podnosioci žalbe tvrde da je lokacija predloženog prilaznog puta više puta menjana bez objašnjenja ili daljih informacija, te da nikada nisu dosledno i pouzdano obaveštavani o promeni planova.

Podnosioci žalbe su izjavili da im nisu dati tehnički planovi niti nacrti koji pokazuju kako će građevinski radovi uticati na njihov posed, posebno u pogledu lokacije ili elevacije planiranog kružnog toka. U odsustvu tih informacija, bilo im je teško da procene potencijalne implikacije projekta. Zatim su naveli da je Kompanija je često menjala svoje planove bez da ih o tome obaveštava. Kada su primetili da se kružni tok gradi na izdignutom zemljištu, zabrinuli su se zbog potencijalnog rizika od plavljenja njihovog zemljišta. Izjavili su da ih je taj pretpostavljeni rizik od plavljenja u kombinaciji sa postojećom neizvesnošću i nedostatkom jasne komunikacije doveo do zaključka da njihov posed više neće biti bezbedan za stanovanje. Zbog toga su tražili punu eksproprijaciju njihove imovine. Takođe su izrazili frustraciju zbog toga što su bili primorani da uvek iznova traže informacije od Kompanije, umesto da ih ona redovno obaveštava na sastancima sa zajednicom ili direktno.

Uz to, Podnosioci žalbe su izjavili da nikada nisu bili obavešteni o tome da se na Projekat primenjuju Standardi postupanja MIGA-e. Tvrde da je Kompanija propustila da obelodani postojanje ovih standarda, objasni njihov značaj ili obavesti o pravima koja članovi zajednice imaju shodno tim standardima. Izjavili su da bi drugačije pristupili postupku eksproprijacije da su za te činjenice znali ranije.

Uticaji raseljavanja

Podnosioci žalbe su nas obavestili da je vremenski rok koji im je dat za iseljenje bio nerazumno kratak i da im je uzrokovao značajne poteškoće. Prema obaveštenju o punoj eksproprijaciji koju su primili 24. septembra 2024, u odluci je navodeno da njihova imovina može biti preuzeta u roku od sedam dana. Smatrali su da taj rok nije adekvatan da sebi obezbede nov smeštaj ili da se

pripreme za preseljenje. Dovedli su u pitanje činjenicu da Kompanija uopšte može da dozvoli da takvo obaveštenje bude izdato ako postupaju u skladu sa Standardima postupanja. Takođe su istakli da nije postignut poseban dogovor u pogledu roka za iseljenje, posebno jer su pitanja vrednovanja i naknade za zemljište i dalje bila nerešena. Dalje tvrde da su tokom naknadne usmene komunikacije sa Kompanijom savetovani da se isele „što je pre moguće”, što su smatrali neodređenim i beskorisnim.

Zatim su izjavili da su primili ponudu za naknadu za dva objekta na njihovom zemljištu i da su je nevoljno prihvatili 27. septembra 2024, strahujući da će osporavanje te ponude rezultirati dugotrajnim zakonskim kašnjenjem. Uz to, Podnosioci žalbe tvrde da su tokom razgovora sa Kompanijom bili obavešteni da će iznos naknade omogućiti samo montažnu kuću ekvivalentne veličine, ali ne i istog kvaliteta kao što je njihova kuća. Smatraju da je to u suprotnosti sa Standardom 5, koji po njihovom razumevanju predviđa kompenzaciju po punoj ceni izgradnje novog objekta, uključujući i uporedivog kvaliteta.

Zatim su 26. novembra 2024. godine i u odsustvu dogovorenog datuma za iseljenje, Podnosioci žalbe usmeno obavešteni da će morati da napuste svoj posed u roku od deset dana, usled predstojećih građevinskih radova u tom području. U to vreme oni su još uvek završavali renoviranje nove kuće koju su kupili i smatrali su da su prisiljeni da se presele pre nego što je ona dovodena u stanje prihvatljivo za život. Izjavili su da su se preselili 6. decembra 2024. godine usred zime, u teškim uslovima. Štaviše, Podnosilac žalbe, budući penzionerka starija od 65 godina, smatra sebe „ranjivom osobom” u skladu sa Standardom 5. Podnosioci žalbe su dalje naveli da prelazna pomoć koju su dobili nije bila adekvatna da pokrije troškove preseljenja i da omogućiti pravilno i lako raseljavanje.

Uz to, Podnosioci žalbe su postupak preseljenja opisali kao emocionalno i psihološki mučan. Rekli su nam da predmetna zemlja predstavlja porodično nasleđe - poklon oca Podnosioca žalbe, te da su oni uložili značajno vreme i novac da svoju kuću izgrade na tom mestu. Izrazili su snažnu emotivnu vezanost za zemljište i imovinu i izjavili da gubitak njihovog doma za njih predstavlja duboko traumatsko iskustvo.

Dalje su izjavili da su stres uzrokovan eksproprijacijom, neizvesnostima u vezi sa naknadom i težak proces raseljavanja negativno uticali na zdravlje ženske glave porodice koja je morala da traži medicinsko lečenje.

Interni žalbeni mehanizam Kompanije

Podnosioci žalbe izrazili su frustraciju zbog žalbenog mehanizma Kompanije i dugih kašnjenja u rešavanju ključnih aspekata postupka eksproprijacije. Izjavili su da su dopis zvanično uputili žalbenom mehanizmu 28. januara 2025. godine, ali da nisu dobili odgovore na svoje žalbe. Primetili su da nisu preduzete nikakve mere da se reše njihovi problemi.

Podnosioci žalbe su takođe naveli da su zahtev za punu eksproprijaciju njihove imovine uputili 16. novembra 2023. godine, a da su odgovor dobili tek 24. septembra 2024. tj. više od deset meseci kasnije. Ovo kašnjenje smatraju nerazumnim obzirom na produženu neizvesnost koju su osećali tokom tog perioda.

Slično tome, Podnosioci žalbe opisali su građevinske radove u blizini njihove imovine kao izrazito remetilačke, bez primene odgovarajućih mera za ublažavanje posledica. Izjavili su da su se, nakon što su žalbe o tome uputili Kompaniji, njihove glavne interakcije odvijale sa podizvođačem

– BEJV; da su građevinski radovi bili obeleženi preteranom prašinom, bukom i prisustvom teške mehanizacije. Naveli su da su imali problema sa disanjem zbog količine prašine i da je situacija ostala nerešena uprkos ponovljenim zahtevima upućenim podizvođaču da upotrebi vodu za kontrolu prašine, te da je to ozbiljno uticalo na njihov svakodnevni život.

Prisegli su se incidenta kada su pozvali predstavnike Kompanije na svoj posed da im pokažu bezbednosne rizike koje uzrokuju građevinski radovi. U to vreme su bili posebno zabrinuti zbog bezbednog pristupa putu od svoje kuće. Podnosioci žalbe su nam rekli da je Kompanija potvrdila problem i da je, u roku od nekoliko sati, poslala kamion da postavi asfalt i obezbedi privremeni prilaz. Dok su oni zahvalni za brzu reakciju, izrazili su frustraciju zbog činjenice da rizici nisu unapred prepoznati ili samoinicijativno otklonjeni.

5 Gledište klijenta MIGA-e

U daljem tekstu navedeni su stavovi Kompanije po pitanjima koja se navode u žalbi.

Postupak ekproprijacije, vrednovanja i naknade za zemljište

Kompanija je objasnila da je akvizicija zemljišta za Projekat sprovedena u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i Standardima postupanja i opisala postupak kao sistematičan i pravičan. Prema rečima Kompanije, ponude za naknadu su izrađivane na osnovu vrednovanja koje je dostavila lokalna poreska uprava koja čuva istorijske podatke o prodaji zemljišta i tržišnim vrednostima. Kompanija je naglasila da amortizacija nije primenjena pri kalkulaciji za naknadu zemljišta. Umesto toga, Kompanija je ukazala da su vrednovanja zasnovana na važećoj tržišnoj vrednosti, sa ciljem da se obezbedi zamena izgubljene imovine, te da je taj princip konzistentno primenjivan u svim slučajevima.

U svakom od slučajeva, opština je imenovala nezavisnog sudskog veštaka da izvrši procenu imovine. Zatim je detaljan izveštaj o vrednovanju sa opisom metodologije, pretpostavkama i nalazima prosleđivan konkretnim vlasnicima. Vlasnicima imovine davana je mogućnost da pregledaju i razmotre predloženu naknadu pre finalizacije odluke.

Kompanija je navela da se, u slučajevima kada ponuda za naknadu nije prihvaćena, predmet automatski upućuje na sudski sistem. U takvim slučajevima, vlasnici zemljišta koji nisu saglasni sa vrednovanjem, imaju mogućnost da angažuju svog sudskog veštaka da obezbedi drugo mišljenje. Prema rečima Kompanije, ta opcija je bila dostupna u svakom od slučajeva. Dodali su da je konačna odluka o određivanju naknade u spornim slučajevima bila u nadležnosti suda koji ima nadležnost da odobri, dopuni ili zameni originalno vrednovanje.

Kompanija je ukazala na to da su Podnosioci žalbe prihvatili ponudu za naknadu za kuću i dodatni objekat 27. septembra 2024, i da tada nisu izrazili nikakve primedbe niti reserve u pogledu postupka ili uslova sporazuma. Međutim, Podnosioci žalbe su osporili ponudu za zemljište što je zatim upućeno na sudski postupak. Kompanija je izjavila da je, nakon zakonskog postupka, iznos naknade uplaćen na escrow račun Kompanije, što joj je omogućilo da uđe na posed i nastavi sa projektnim aktivnostima. Kompanija je nadalje izjavila da lokalna uprava čuva evidenciju o klasifikaciji zemljišta i da je zemljište podnosioca žalbe kategorizovano kao „poljoprivredno” a ne „građevinsko”. Shodno tome, prvobitna ponuda za naknadu je zasnovana na klasifikaciji zemljišta

kao poljoprivrednog. Bez obzira na to, ponuda je kasnije povećana da bi odrazila vrednost klasifikacije zemljišta kao „građevinskog” zemljišta, a Podnosioci žalbe su i nju odbili.

Angažman aktera i obaveštavanje zajednica

Kompanija je ukazala na to da je angažman sa zajednicama ključna komponenta planiranja i realizacije Projekta. Prema rečima Kompanije, aktivnosti obaveštavanja zajednica počele su mnogo pre nego što je doneta ijedna odluka o eksproprijaciji – počevši od početnih poseta svim pogođenim gradovima da bi se objasnile razmere i ciljevi Projekta. Zatim su usledili pojedinačni sastanci sa vlasnicima, često direktno na njihovim posjedima, da bi se lično objasnili mogući uticaji projekta na njih.

Prema rečima Kompanije, Projekat je veliku pažnju posvetio koordinaciji različitih timova uključenih u akviziciju zemljišta, inženjering i odnose sa zajednicama. Službenici za vezu sa zajednicama (CLOs), a posebno oni koje je angažovao podizvođač BEJV, igrali su centralnu ulogu u ovom procesu. Svakom od tih službenika dodeljen je konkretan sektor i on/a je održavao redovne kontakte sa širokom mrežom aktera u zajednici, uključujući lokalne predsednicima sela, opštinske organe i nevladine organizacije.

Kako je opisao podizvođač BEJV, službenici za vezu sa zajednicama tečno govore srpski i engleski jezik i koriste različite alate za komunikaciju sa akterima: od štampanih materijala i obrazaca do vizuelnih materijala poput mapa i dijagrama. Službenici su davali kontakt informacije aktera, odgovarali na upite i obezbeđivali ažurirane informacije na oba jezika. Kompanija je naglasila da su predsednicima lokalnih zajednica održavani mesečni i kvartalni sastanci, posebno u područjima gde su intenzivirani građevinski radovi, te da su kvartalni rezimeji problema koje je izrazila zajednica dostavljeni Kompaniji i podnošeni MIGA-i na kontrolu.

Kompanija i njen podizvođač BEJV su takođe naglasili svoju saradnju sa lokalnim organizacijama koje su već stekle poverenje zajednica a koje im pomažu da bolje informišu članove zajednica o Projektu. Ovi partneri pomogli su da informacije o Projektu dopru što dalje kroz razne kanale komunikacije, uključujući lično obaveštavanje i online ažurirane informacije na veb sajtu Kompanije. Prema rečima Kompanije, oni su uvereni da je ovakav pristup doprineo da se osigura da zajednice smatraju angažman kredibilnim i reaktivnim.

Uticaji raseljavanja

Kompanija je izjavila da, u principu, pokušavaju da izbegnu fizičko raseljavanje domaćinstava kada god je to moguće. Kompanija je objasnila da je prvobitni plan bio da se porodici dozvoli da ostanu na svom posedu uz poboljšan prilaz novoizgrađenom kružnom toku. Prema rečima Kompanije, ovaj pristup omogućio bi domaćinstvu da nastavi da živi u svojoj kući uz sve prednosti od poboljšane veze.

Međutim, Kompanija je navela da su Podnosioci žalbe zvaničnim putem zahtevali punu eksproprijaciju njihove imovine 16. novembra 2023. godine. Kompanija je naglasila da je taj zahtev učinjen bez obzira na dobru volju Kompanije da investira u izgradnju posebnog prilaznog puta da bi omogućila dalje stanovanje porodice. U svetlu navedenih preferenci Podnosilaca žalbe, Kompanija je ukazala da su nastavili sa postupkom eksproprijacije u celosti. Dodali su da su druge

porodice koje su bile u sličnom položaju na drugim lokacijama ostale na svojoj zemlji i da su im obezbeđeni prilazni putevi čime je izbegnuto raseljavanje.

Kompanija je takođe razjasnila da od Podnosilaca žalbe nije primila zvanični zahtev za produženje roka za iseljenje ni u trenutku kada je dogovor postignut a ni kasnije. Izjavili su da su u drugim slučajevima kada je bilo potrebno dodatno vreme za iseljavanje, porodice podnosile takve zahteve i da su produženja roka odobravana. Prema Kompaniji, ova fleksibilnost je ugrađena u njihov proces i redovno joj se pribegava na zahtev.

Konačno, Kompanija je potvrdila da su troškovi prelazne pomoći i preseljenja ukalkulisani u paket naknade koji je dat Podnosiocima žalbe. Smatraju da je to u skladu kako sa nacionalnim standardima, tako i sa Standardom 5 koji predviđa prelaznu pomoć u slučajevima ekonomskog raseljavanja.

Interni žalbeni mehanizam Kompanije

Kompanija je izjavila da se svi sporovi koji se odnose na naknadu za eksproprijaciju rešavaju putem njenog žalbenog mehanizma. Druga pitanja koja se odnose na Projekat, a posebno ona koja se odnose na građevinske radove rešavaju se kroz žalbeni mehanizam BEJV-a. U pogledu podnetih žalbi koje se odnose na eksproprijaciju i naknadu, Kompanija je navela da su svi pogođeni vlasnici imovine zvanično obavešteni o odlukama o eksproprijaciji i da im je data mogućnost da pregledaju, ospore ili prihvate ponude za naknadu kroz jasno definisan zakonski okvir.

Kompanija je potvrdila da je došlo do kašnjenja u nekim sudskim postupcima, ali ih pripisuje širim izazovima u nacionalnom zakonodavnom i političkom kontekstu, uključujući i nedavne prekide koji utiču na rad sudova. Kompanija je naglasila da sve pogođene osobe, uključujući i Podnosiocima žalbe u predmetu Morava 05, imaju pristup pravnom leku, mogućnost da ospore vrednovanje i priliku da angažuju nezavisne veštace. Po mišljenju Kompanije, uspostavljene sigurnosne mere su adekvatne da obezbede zaštitu prava vlasnika zemljišta istovremeno omogućavajući pravovremenu realizaciju Projekta. U konkretnom slučaju, Kompanija je ukazala da se sva pitanja koja se odnose na eksproprijaciju u predmetu Morava 05 rešavaju direktno sa Podnosiocima žalbe.

U pogledu drugih žalbi koje su istakli Podnosioci, Kompanija je ukazala da njen podizvođač BEJV poseduje poseban žalbeni mehanizam za rešavanje žalbi koje se odnose na izgradnju, uključujući i žalbe koje se odnose na prašinu, buku i privremeni pristup. Kompanija je izjavila da su službenici za vezu sa zajednicama svakodnevno prisutni na gradilištu i da su ovlašteni da brzo odgovaraju na žalbe – često istog dana. Po potrebi, žalbe mogu da budu podignute na nivo rukovodilaca gradnje, zamenika direktora projekta ili direktora projekta BEJV-a. Sve žalbe se evidentiraju i prate putem internog sistema za nadzor. U slučaju Podnosioca žalbe u predmetu Morava 05, kompanija je prijavila da je primila pet žalbi koje se odnose na prašinu, pristup i druge uticaje građevinskih radova i da su sve rešene.

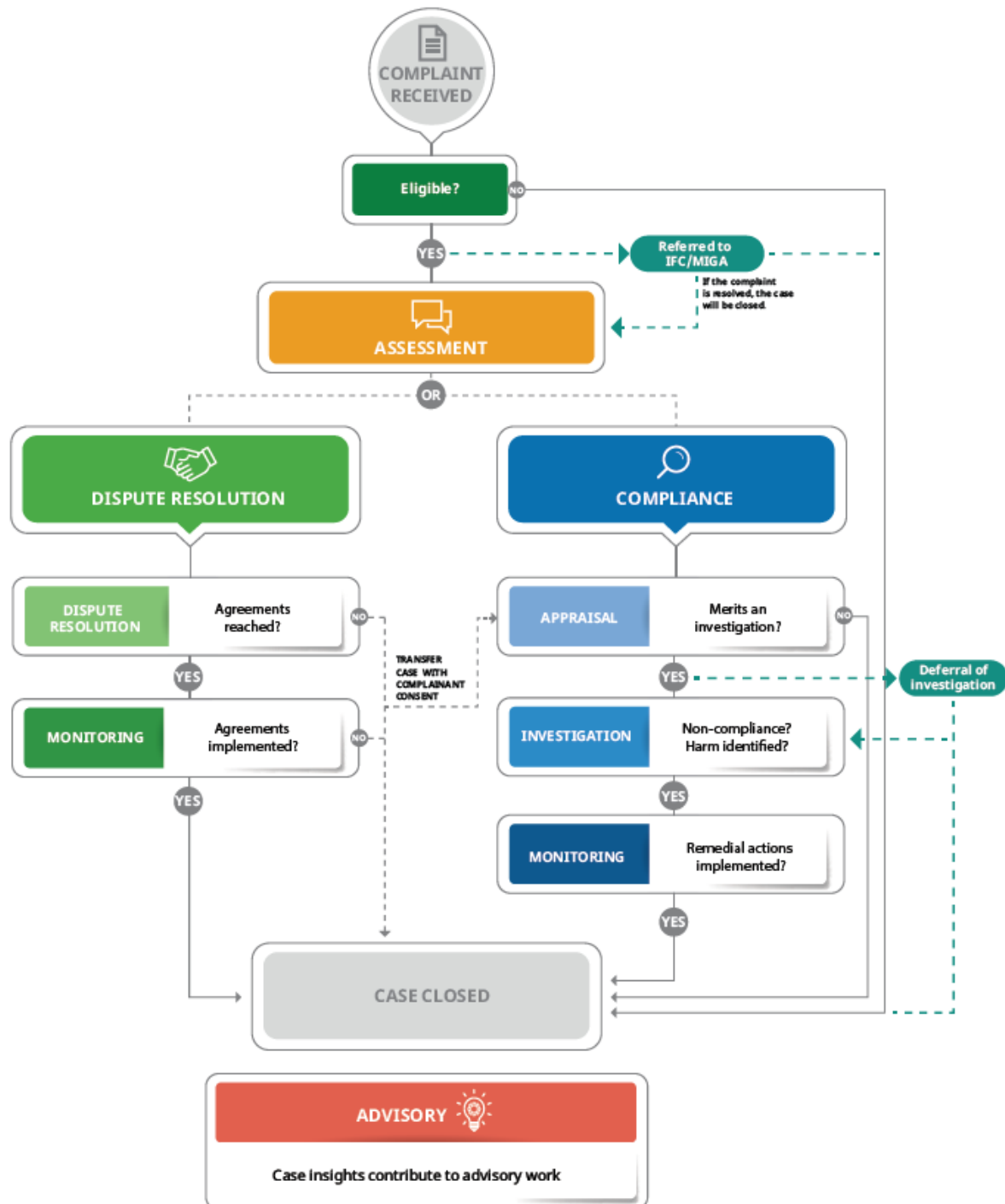
6 Zaključak & Naredni koraci

Podnosioci žalbe odlučili su da nastave sa postupkom CAO za rešavanje sporova, a Kompanija je izrazila preferencu da žalba bude rešena kroz Funkciju CAO za usklađivanje. U skladu sa politikom CAO, u slučaju kada strane ne mogu da se dogovore o učešću u dijalogu posredstvom CAO, predmet se upućuje na Funkciju za usklađivanje. Prema tome, žalba se sada upućuje Funkciji CAO za usklađivanje na procenu ekoloških i društvenih postupanja MIGA koje se odnose na projekat.

Procena usklađenosti koju sprovodi CAO ustanoviće da li je opravdano sprovesti dalju istragu MIGA-e ili će CAO zatvoriti predmet.

Dodatak A: Proces CAO za postupanje po žalbama

CAO Case-Handling Process

Prema Politici Nezavisnog žalbenog mehanizma (CAO) IFC/MIGA-e, odgovor na primljenu žalbu obično se odvija u dole navedenim fazama:

Korak 1: **Potvrda** prijema žalbe.

Korak 2: **Prihvatljivost**: Utvrđivanje prihvatljivosti žalbe za procenu u okviru mandata CAO (najviše 15 radnih dana).

Korak 3: **Procena**: Procena problema i podrška zainteresovanim stranama da razumeju i odluče da li bi želeli da nađu obostrano prihvatljivo rešenje putem kolaborativnog procesa koji organizuje Funkcija CAO za rešavanje sporova ili će se predmetom baviti Funkcija CAO za usklađivanje koji sprovodi dubinsku analizu IFC/MIGA sa aspekta ekologije i društvenog aspekta. Procena može da traje najviše 90 radnih dana, uz mogućnost produžetka od najviše 30 dodatnih radnih dana ukoliko nakon perioda od 90 radnih dana (1) strane potvrde da je moguće naći rešenje za spor; ili (2) jedna od strana izrazi interesovanje za rešavanje spora pa postoji mogućnost da se s tim složi i druga strana.

Korak 4: **Posredovanje u rešenju**: Ako se strane odluče za saradnju, aktivira se Funkcija CAO za rešavanje sporova. Proces rešavanja spora obično se zasniva na ili počinje Memorandumom o razumevanju i/ili osnovnim pravilima koje dogovore strane. To može uključivati organizaciju/medijaciju, zajedničko utvrđivanje činjenica ili druge pristupe koji vode dogovoru o poravnanju ili drugim dogovorenim i adekvatnim ciljevima. Glavni cilj ove vrste pristupa rešavanju problema biće rešavanje problema relevantnih za žalbu a koji su identifikovani tokom procene ili procesa rešavanja spora, na način koji je prihvatljiv stranama.

ILI

Procena usklađenosti/Istraga: Ukoliko se strane odluče za istragu, žalba se prenosi na Funkciju CAO za usklađivanje. Žalba se prenosi na Funkciju za usklađivanje kada se proces rešavanja spora završi delimičnim sporazumom ili bez njega. Eksplicitni pristanak za prenos mora dati najmanje jedna strana, osim ukoliko je CAO obavešten o bojaznima od pretnji ili odmazde. Funkcija CAO za usklađivanje ispituje usklađenost IFC/MIGA sa ekološkim i socijalnim strategijama, procenjuje štete s tim u vezi i preporučuje aktivnosti sanacije tamo gde je to prikladno a kroz postupak koji se sastoji od tri faze. Prvo, procena usklađenosti odlučuje o tome da li je opravdano sprovoditi dalju istragu. Procena može trajati do 45 radnih dana, uz mogućnost produžetka za dodatnih 20 radnih dana u izuzetnim okolnostima. Drugo, ukoliko je dalja istraga opravdana, nakon procene sledi detaljna istraga usklađenosti postupanja IFC/MIGA. Izveštaj o istrazi se objavljuje ka oi odgovor IFC/MIGA i akcioni plan za sanaciju nalaza neusklađenosti i nastale štete. Treće, u slučajevima kada su ustanovljene neusklađenosti i nastale štete, CAO vrši nadzor na efikasnim sprovođenjem akcionog plana.

Korak 5: **Monitoring i praćenje**

Korak 6: **Zaključci/Zatvaranje predmeta**